

I min ficka.

En typisk resenär på 1700-talets andra hälft bar med sig på sin resa ett Claudeglas. Claudeglaset är en konvex glasbit, lik en fotografisk lins, som är tonad i en mörk färg vilket gör att den reflekterar omvärlden i ett förvridet perspektiv och med en begränsad färgskala. Claudeglaset var ett verktyg för att kunna se omgivningen så som modet påbjöd, man talade om det pittoreska och målade i mjuka, mättade färger. Ett av resenärens nöjen var att hitta likheter mellan målningar och den beskådade naturen men för att se ett motiv reflekteras i ett Claudeglas måste man vända motivet ryggen. Det skämtas redan då om att vända ryggen till motivet återspeglade resenärens attityd till det han såg. Vid denna tid var resenären nästan alltid en man, resan var en bildningsresa troligtvis för en ung adelsman. En kvinna ute på ett liknande äventyr uppfattades som olämpligt för hennes rykte.

Under samma tidsperiod gav sig manliga europeiska upptäckare och forskare ut i världen för att kartlägga och kategorisera, i detta arbete är synen och blicken dominerande, en blick som är sökande, målmedveten och hierarkisk.

Ungefär hundra år senare, runt 1850-talet, är turismen i Egypten i full sving. Landet är uppskattat för sitt varma torra klimat långt bort från Nordeuropas fuktiga kalla. I takt med att européer får det ekonomiskt bättre blir jordens ytterkanter – sett från Europa - ett vanligare resesmål för de mer belevade i samhället. Den typiske resenären, som nu både kan vara en man eller en kvinna, har redan innan avfärd köpt bilder från resans mål. De bildade köpte gärna fotografier av Maxime Du Camp eller Francis Firth, professionella fotografer som arbetade med tunga kameror, ofta glasplåtar och med en stab av bärare och assistenter. De fokuserade på de stora monumenten, palmer, Nilen och en och annan beslöjad kvinna. Oftast ville inte fotograferna ha lokalbefolkningen med på bilden – det sålde inte bra hemma. 1888 kom Kodak kamera med slogan "You press the button, we do the rest", den nya tekniken var filmrullen och kameran var både användarvänlig och överkomlig i pris. Att äga en kamera blev en möjlighet för den stora massan. Herr Benjamin har en gång sagt att det var nu världen började reduceras till ett vykort. Genom de stora professionella fotograferna visste den typiske resenären vad och hur man skulle fotografera, resan var en sightseeing tour och minnena, bilderna, dess souvenirer.

Europas välstånd baseras på kolonialitet och modernitet, Eurocenterism frodas och Europa ser sig själv som nyckeln till hela världens lycka och framstår sig som alltings mått.

Lite mer än hundra år senare, år 2012, reser jag från Göteborg till Alexandria. Resa beskrivs som en vistelse med möjlighet att uppleva och upptäcka något annat. Det sägs att blicken behöver ett visst avstånd. År 2012 reser den typiske resenären till samma platser, fotograferar de samma pyramider, palmer och åter igen en och annan beslöjad kvinna. Innan avresa har resenären, som nu kan vara en ensam man eller ensam kvinna, oftast köpt en guidebok och vet vad man vill se och uppleva. Resenären reser ibland med tunga kameror men inte sällan bär man endast med sig en liten kamera inuti en telefon. Den typiske resenären skickar inte många vykort utan nu finns det en möjlighet att sända sina bilder digitalt och omedelbart till vänner och bekantas beskådan. Bilderna är ögonblickbara souvenirer och stereotyper blir till tecken som reproduceras för att turism är en form av konsumtion och vi konsumerar tecken på eftertraktade upplevelser. Mina bilder verkar i denna månghundraåriga tradition, de innehåller monument, ett tycke för det ovanliga, det exotiska och det är nästan omöjligt att hitta människor i bilderna. Blicken och bilden över något innebär onekligen att ta makt över detta något, fast samtidigt skapar det en möjlighet att få tillhöra. I mitt fall, att få rätten att tillhöra en plats långt borta fylld av palmer, monument och några nya vänner.

Europa är inte längre den självklara måttstocken gentemot resten av omvärlden, den utåtgående blicken är trött, är rädd för misstag fast kräver ändå att bli sedd. Det sprids en rädsla över att förlora kontrollen och blicken inåt är hård och uppfostrande.

Mari Lagerquist